

ÖZELLEŞTİRMEYİ HÂLÂ ÖĞRENEMEDİK

Aydınlık Gazetesi, 18 Kasım 2017

Yıldırım Koç

Türkiye’de 40 yıla yakın süredir sürekli gündemde olan özelleştirme konusu hâlâ öğrenilemedi; insanlarımız özelleştirmeyi hâlâ yalnızca işyeri satışıyla özdeş tutuyor.

Bu yanlıştın son örneğini Türkiye Taşkömürü Kurumu’nun elindeki maden ruhsatlarının özel sektöre satılması tartışmalarında gördük.

Torba Yasada yapılan değişlikle tasarı metnine "Ancak TTK'nun halen kendisi tarafından doğrudan işletilen işletme izin alanlarında oluşturulacak ruhsatlar bu madde kapsamında ihale edilemez" düzenlemesi eklendi. Birçok kişi de bu hükmün eklenmesiyle özelleştirmenin engellendiğini sandı.

TTK İŞÇİLERİ BAŞARILI

Genel Maden-İş’in ve TTK işçilerinin bu hükmün eklenmesi konusunda verdikleri mücadele önemlidir ve başarılıdır.

Diğer taraftan, Türkiye Kömür İşletmeleri işyerlerinde örgütlü bulunan Türkiye Maden-İş Sendikası’nın bu konudaki sessizliğini kutlayan çevreler mutlaka vardır; ancak bu sessizlik bu sendikanın genel merkez ve şube yöneticilerinin ve üyelerinin tarihine olumsuz bir sayfa olarak yazıldı. Bu sendika ve üyeleri, kendi haklarına sahip çıkmadığı gibi, Genel Maden-İş’in ve TTK işçilerinin mücadelesine de destek vermedi. Yarın bir gün başları sıkıştığında etraftan yardım ve dayanışma istendiğinde, bugünkü duyarsızlıkları hatırlatılır.

Ancak TTK’daki özelleştirme girişimlerinin bitmediğini de bilmek gerekiyor.

ÖZELLEŞTİRME YALNIZ SATIŞ DEĞİLDİR

Özelleştirme yalnızca işletmelerin satılmasıyla sınırlı değildir.

Torba Yasada “TTK'nun halen kendisi tarafından doğrudan işletilen işletme izin alanlarında oluşturulacak ruhsatlar bu madde kapsamında ihale edilemez” demekle birlikte, bu alanların rüdevans yoluyla özel sektöre kiralanabileceği konusunda bir kısıtlama getirilmemektedir.

Özelleştirmenin en yaygın bilinen biçimi satıştır. Burada söz konusu olan, maden ruhsatlarının satışıştır. Ancak **özelleştirmenin ikinci yaygın biçimi, fason üretim, taşeronlaştırma ve rüdevanstır.**

Fason üretimde, geçmişte kamu kurum ve kuruluşları tarafından üretilen ürünleri veya sağlanan hizmetleri özel sektör eliyle sağlırsınız. Örneğin, bir kamu kuruluşunun tamir atelyesini kapatır, dışarıdan hizmet satın alırsınız; geçmişte bir kamu kuruluşunda üretilen bir parçayı, dışarıda özel sektöre yaptırırsınız.

Taşeronlukta, kamu kurumunun işyerinde özel sektöre iş yaptırırsınız. Yaptırılan iş, hizmet alımı da olabilir, bir parçanın üretimi de.

Rüdevans ise madencilikteki fason üretimdir; elinizdeki maden ruhsatını özel sektöre kiratarsınız.

Kamu hastanelerinin, dispanserlerinin ve sağlık ocaklarının zayıflatılması ve sağlık hizmetleri alanının önemli ölçüde özel sektöre devredilmesi de fason üretim veya taşeronluk gibi düşünülebilir.

Kamunun eğitim alanını bir ölçüde boşaltarak özel sektör eğitim kurumlarına yer açması ve onları desteklemesi de bu niteliktedir.

Sağlık ve eğitim hizmetlerinin özelleştirilmesinin ülkemize verdiği zararlar, kamu kurum ve kuruluşlarının satılmasının verdiği zarardan daha da fazladır.

Özelleştirmenin üçüncü biçimi, kamu kurum ve kuruluşlarının kamu mülkiyetinde kalırken kamu görevlerinin gözardı edilerek birer ticari işletme haline dönüştürülmesidir.

Özelleştirmenin dördüncü biçimi ise devletin ekonomiye müdahale araçlarının kaldırılmasıdır (“deregulasyon”). Örneğin, asgari ücretin kaldırılması talebi özünde bir özelleştirme çabasıdır.

Tasarıda TTK’ya ilişkin düzenleme değiştirildi; ancak özelleştirme devam ediyor.